

פרשת וירא

מהר המלט שמה כי לא אוכל לעשות דבר עד בואך שמה (יט כב)

מפורש בכתובים דכל זמן שלוט נמצא בכיכר סדום לא יוכל המלאך להשחית את סדום, וזהו שאמר ללוט שימהר להמלט כדי שיוכל להפוך את סדום, ויל"ע ממה דכתיב לעיל (יט, יז) ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר המלט על נפשך וגו' ואל תעמוד בכל הכיכר ההרה המלט פן תספה, הרי מפורש שאילו היה לוט נשאר היה נספה, וקשה דהלא המשחית אינו יכול לעשות מאומה עד שיצא לוט מן המקום, וצ"ע.

והנה ברש"י מבואר דב' מלאכים נשתלחו, האחד להפוך את סדום והשני להציל את לוט מתוך ההפיכה, ומשום שאין מלאך אחד עושה ב' שליחויות. ובפשוטו מעשה שהיה כך היה, דהמלאך שבא להציל את לוט אמר ללוט שימלט להר פן יספה, כדפרש"י (פסוק יז), כי אם לא יברח משם הרי שבאמת יספה בעוון העיר, ואילו המלאך שבא להפוך את סדום אמר ללוט שאינו יכול לעשות דבר עד שיצא מן העיר. והנה בפשוטו נראה דמה שאין המלאך יכול לעשות מאומה עד שיצא לוט, הוא לפי שכך הוא סדר שליחויות המלאכים, דמלאך אחד נשלח להציל את לוט, ומלאך שני נשלח להפוך את סדום, ומאחר ששליחותו של המלאך השני תליא בקיום שליחותו של הראשון, א"כ כ"ז שלא יצא לוט אין המלאך יכול להפוך את סדום, אכן עדיין צ"ע מה שהקשיתי בסתירת הכתובים מהא דכתיב לעיל מהר המלט על נפשך וגו'.

והנראה בזה, דהנה ב' עונשים נענשו סדום וחברותיה, האחד בגפרית ואש מן השמים ושנית בהפיכת הערים, ומתוך הכתובים מבואר דחלוקים המה ב' עונשים הללו, דעל גפרית ואש כתוב וה' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת ה' מן השמים, ואילו הפיכת הערים היה ע"י המלאך, כמבואר כן להדיא במדרש פנ"א, אשר לכן לא הוזכר בהפיכת הערים שהיה זה מאת ה', וכבר הארכתי בזה למעלה וכן לקמן. ובפרקי דר"א (פכ"ה) איתא שהמלאך אמר להם אל תביטו לאחוריכם שהרי ירדה שכינתו של הקדוש ברוך הוא להמטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש, עירית אשתו של לוט נכמרו רחמה על בנותיה הנשואות, והביטה לאחריה לראות אם הולכות אחריה אם לא, וראת אחרי השכינה ונעשית נציב מלח, שנאמר ותבט אשתו מאחוריו ותהי נציב מלח, והובא בנימוקי הרמב"ן (יט, יז) הרי דעונש גפרית ואש היה ע"י שכינה.

מעתה נראה דאילו היה לוט נשאר בסדום אזי לא היה המלאך יכול להפוך את סדום, יען כי כך נאמר סדר השליחות של המלאכים, שהאחד מציל את לוט והשני הופך את סדום, אכן הקב"ה היה ממטיר גפרית ואש, כי הקב"ה צור העולמים אינו מעוכב משום דבר בעולם, וממילא דאף לוט היה נספה כמבואר ברש"י (פסוק יז) בביאור הציווי אל תביט אחריך, שאף לוט הרשיע וראוי ליענש, ורק ניצל בזכות אברהם.

הלא מעתה מיושבת עד מאד סתירת המקראות, דהמלאך שבא להציל את לוט אמר לו אל תביט אחריך וגו' פן תספה, והיינו שבא להצילו מן הגפרית ואש היוורדים מן השמים, ואילו המלאך שבא להפוך את סדום אמר ללוט שימהר לילך כיון שאינו יכול לעשות כלום עד שיצא, והוא כמש"נ דזמן הפיכת סדום בא אחר הצלת לוט, וא"כ נתיישבו המקראות היטב כמש"נ.

והנה מבואר ברש"י דב' מלאכים נשתלחו לסדום, וכל אחד היתה לו שליחות, המלאך גבריאל להפוך את סדום, ואילו המלאך רפאל להציל את לוט, ולכן כתוב בלשון יחיד ויאמר המלט על נפשך, דהמלאך רפאל הוא שאמרו, אכן לכאורה צ"ע טובא, שהרי תחילת הפסוק הוא שב' המלאכים הוציאו את לוט ואשתו, ולכאורה אף זה מענין הצלת לוט, וא"כ מה הוצרך המלאך שבא להפוך את סדום להוציא את לוט מן העיר.

אכן למש"נ נראה דב' ענינים חלוקים היה בהוצאת לוט מעיר סדום וחברותיה, חדא כדי שיוכל המלאך להפוך את סדום, דכ"ז שלא ניצל לוט אינו יכול להפכה, ושנית כדי להציל את לוט מהגפרית ואש, והוא כמש"נ דגפרית ואש שבא מאת ה' מן השמים אין דבר מעכבו, ואילו היה לוט נשאר היה נספה שם

פרשת וירא

בגפרית ואש, וא"כ ניחא מה שהוצרכו גבריאל ורפאל להוציאו, גבריאל כדי להפוך את סדום, ורפאל כדי להצילו.

מקור: חבצלת השרון